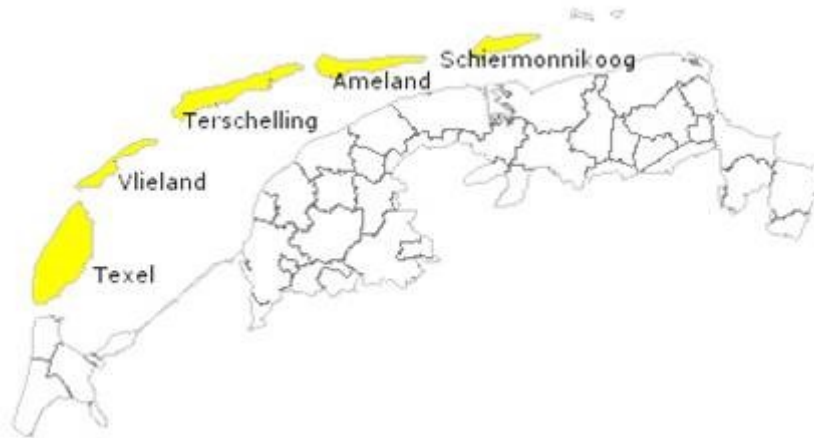

Concept, versie 15-11-19

Aanvraag Regiodeal De Waddeneilanden

De regio waar de deal betrekking op heeft bestaat uit:

Regiodeal aangevraagd door:

Met steun van:

Texel Academy, Ameland Academy, Friesland College, Lab Vlieland, Waddencampus, WoonFriesland, TexLabs, Stichting Sarkon, Friese Poort, NHL/Stenden, Van Hall Larenstein, Stichting Harkon, Stichting Samenwerkingsschool Den Helder, Stichting Kopwerk, Stichting Schooltij, Stichting OSG De Hogeberg, ROC Kop van Noord Holland, Texels Ondernemers Platform (TOP), Ondernemers Vereniging Vlieland (OVV), Terschellinger Ondernemersvereniging (TOV), Ondernemers Platform Ameland (OPA), Schiermonnikogeer Ondernemers Vereniging (SOV), Wetterskip Fryslân, Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, Urgenda

1 ■ Opgave

De Waddencoalitie in balans voor brede welvaart

De vijf Waddeneilandengemeenten Texel, Vlieland, Terschelling, Ameland en Schiermonnikoog maken deel uit van het UNESCO werelderfgoedgebied Waddenzee. In 2016 benoemd tot 'mooiste natuurgebied van Nederland' zijn de Waddeneilanden bekend om hun unieke landschappelijke karakter. De vijf gemeenten trekken jaarlijks rond 3,5 miljoen bezoekers, en hebben samen rond 25.000 inwoners. De beroepsbevolking bedraagt 15.000 werknemers.

Gezamenlijk heeft de regio een BRP van rond € 600 mln per jaar, waaraan vooral toerisme en recreatie een groot deel bijdragen. Ook de detailhandel, hospitality, de maritieme sector en agribusiness zijn belangrijk voor de eilander economie. Samen met de provincies Noord-Holland en Fryslân willen wij de handen ineen slaan om de leefbaarheid op de Waddeneilanden te behouden, de brede welvaart te versterken en te werken aan een duurzaam en vitaal toekomstperspectief. Ons doel is een aantrekkelijk woon-, werk- en leefgebied te blijven voor onze inwoners, waar het voorzieningenniveau op peil is, waar iedereen een leven lang kan blijven wonen en waar iedereen zich maximaal kan ontwikkelen.

Cruciale opgaven

We staan als Wadden voor een aantal specifieke uitdagingen die te maken hebben met onze "eilanditeit" en ons specifieke profiel (DNA):

- De eilanden staan onder druk: We zijn aantrekkelijk voor toeristen en recreanten en dat willen we graag blijven. Tegelijk ontvangen we met 25.000 inwoners jaarlijks ca 3,5 mln. toeristen. Dit levert een aantal uitdagingen op die we willen aanpakken:
 - Druk op de woningmarkt: We hebben onvoldoende betaalbare woningen voor onze eilanders en het personeel dat er komt werken. Op dit moment is er onvoldoende huisvestingsruimte voor (nieuwe) bewoners, personeel, starters, studenten en ouderen.
 - Druk op de arbeidsmarkt: We hebben onvoldoende personeel. Vooral in de piek van het seizoen merken we een tekort aan werknemers. Maar niet alleen in de horeca/ toerisme, ook andere sectoren hebben te maken met een tekort aan (gekwalificeerd) potentieel. Aan de andere kant zien we dat het aanbod van werk (te) eenzijdig is.
 - Druk op de (toeristische) infrastructuur. Er ligt een uitdaging om deze te innoveren en tegelijk te verduurzamen. De toeristenstroom vraagt veel van onze infrastructuur, dat geldt bijvoorbeeld voor de afwikkeling van autoverkeer, maar ook voor afvalreststromen. We willen op zoek naar andere vormen van mobiliteit, slim en groen.
 - Druk op het kwetsbare ecologische systeem waarin de Wadden functioneren. Het ecoysteem van de Waddenzee is uniek en verdient bijzondere aandacht. Natuur, economische vitaliteit en leefbaarheid komen steeds meer met elkaar op gespannen voet te staan. Duurzaamheid en circulariteit zijn nodig om ervoor te zorgen dat we 'op het eiland houden wat van het eiland komt'.

- We hebben te maken met bevolkingstransitie: ontgroening en vergrijzing. Daarmee hebben we steeds minder basis voor voorzieningen zoals zorg en onderwijs. Makkelijke oplossingen zijn er niet, voorzieningen zijn vanwege de eilanditeit maar beperkt te clusteren. We willen voorkomen dat onze eilanden 'leeglopen', dat vele eilanders aan de wal moeten gaan wonen omdat er geen kernvoorzieningen zijn, en er onvoldoende woonruimte en passend werk is. Daarvoor moeten we ingrijpend innoveren en als eilanden intensiever samenwerken om te zorgen dat we onze gezamenlijke schaalgrootte gebruiken om lokaal bereikbaar en betaalbare voorzieningen aan te kunnen blijven bieden.
- Het is duidelijk dat deze problemen als radertjes in elkaar grijpen: Als er geen betaalbare huizen zijn, kunnen mensen wel werken op het eiland, maar er niet wonen. Als mensen er niet komen wonen, betekent dit minder mensen om de lokale samenleving draaiende te houden en ook geen extra kinderen voor de school. Als de school verdwijnt, wordt het eiland minder aantrekkelijk voor gezinnen, enzovoorts. Het is evident dat we deze problemen samen met ondernemers, overheid, middenveld (onderwijs, corporaties, zorgpartijen) oppakken, niet alleen op de eilanden, maar ook als eilanden samen. Zo kunnen we leren van elkaars innovaties. Dit gaat niet vanzelf, soms staat ons eilanddenken daaraan in de weg. We zien deze Regiodeal daarom als een stevige impuls voor de samenwerking in onze gemeenschappelijke regeling.

Wij willen deze uitdagingen met een innovatief pakket maatregelen het hoofd bieden. Daarbij staat voor ons voorop dat we groei verwelkomen, maar wel op een duurzame en verantwoorde wijze waarbij de vitaliteit en de brede welvaart op de eilanden geborgd wordt.

Gezamenlijk maken we meer massa en versnellen we innovaties

Door onze unieke eiland-ligging moeten we creatief omgaan met alle uitdagingen die er zijn. De gemiddelde bouwkosten zijn tot 20% hoger dan aan de wal. Onze bebouwbare ruimte is beperkt, en kan ook niet worden uitgebreid – de schaarste moeten we slim benutten om aan alle behoeftes enigszins te kunnen voldoen. Om dit te bereiken, werken wij als Waddeneilanden nauw samen. Het barst van de innovatieve ideeën en ondernemers: We schalen op waar we al goed in zijn, worden daardoor efficiënter en leren sneller dan alleen. Dit is noodzakelijk en vooral verstandig, aangezien we voor vergelijkbare uitdagingen staan. Maar er zijn ook tal van projecten en initiatieven lopende die we naar een hoger niveau willen brengen om er van te kunnen profiteren. Om dit te bereiken gaan we het volgende doen:

- Wonen: naast al bestaande reguliere woningbouwplannen komt er speciale aandacht voor flexibele en circulaire (personeels)woningen (flexwonen) en betaalbare en passende woonruimte voor inwoners met zorgbehoefte
- Zorg en onderwijs: Leren en ontwikkelen op de Wadden, campussen MBO/HBO, zorg op peil
- Slimme mobiliteit: Mobility as a service, duurzaam vervoer Waddeneilanden
- Circulaire economie: Eiland circulair, monitor circulariteit en duurzaam drinkwater

De maatregelen zijn uitgebalanceerd: Bijvoorbeeld door speciaal in te zetten op personeelswoningen snijdt het mes aan 2 kanten: we maken het werken op de eilanden aantrekkelijker en tegelijk spelen we ruimte vrij voor eilanders in de bestaande woningvoorraad. Door zorg te clusteren en passende woningen te bieden, worden efficiëntievoordelen geboekt en kunnen bewoners 'van wieg tot graf' op de eilanden blijven wonen. Meer samenwerking

tussen de eilanden op het gebied van onderwijs moet ervoor zorgen dat alle jongeren optimale kansen krijgen zich te ontwikkelen en zich op de arbeidsmarkt voor te bereiden – zonder de eilanden te verlaten. Dit levert een actieve bijdrage aan de leefbaarheid op de eilanden.

Het programma heeft een duurzame impact voor de Wadden en haar omgeving.

We streven met dit uitgebalanceerde pakket naar de volgende impact op de brede welvaart in de regio:

- Slimme groei (meer toegevoegde waarde per inwoner / BRP), verbreden werkgelegenheid en opleidingsniveau, meer vaste contracten, hoger gemiddeld besteedbaar inkomen, hoger niveau beroepsbevolking, beter woon- en vestigingsklimaat, hogere leefbaarheid, meer leerlingen, CO₂ neutraliteit, minder afval, minder stikstofdepositie, behoud niveau en bereikbaarheid van zorg, minder drinkwaterverbruik, woningmarkt in balans, minder en groenere verkeersbewegingen, betere bereikbaarheid zorgvoorzieningen

We streven naar de volgende impact **buiten** de regio: passend aanbod recreatie en toerisme, professionele beroepsbevolking, een slagvaardige samenwerkingspartner voor de 'Wal'.

We versterken onze samenwerking

We hebben een gemeenschappelijke regeling waarin wij als vijf eilandgemeenten samenwerken. Om onze doelen te behalen richten wij onze projectorganisatie slim in binnen de huidige GR. Daarbij zijn ook partners uit de triple helix (overheid, ondernemingen en onderwijs; de 3 O's) betrokken, zowel sturend als in de uitvoering.

Ons bod aan het Rijk

Het programma Regiodeal de Waddeneilanden is een bod van de regiopartijen om de economische structuur en brede welvaart in de regio te versterken. Het sluit naadloos aan op de ambities van het Kabinet voor economische structuurversterking, de kringlooplandbouw, versterking van het techniekonderwijs, een leven lang ontwikkelen en de leefbaarheid in gebieden met bevolkingstransitie. Onze aanpak sluit aan bij de nationale opgave van het klimaatakkoord en het terugbrengen van de stikstofdepositie. Hiervoor vragen wij van het Rijk naast een bijdrage van 14 miljoen euro co-financiering uit de Regio envelop, waarmee wij een totale investering ter hoogte van 36 miljoen euro zullen realiseren, ook inhoudelijke ondersteuning: we werken aan technologische innovaties op het gebied van duurzaamheid en circulaire economie, ontwikkelen nieuwe processen en modellen om zorgvoorzieningen in kwetsbare regio's op peil te houden, en zoeken naar slimme oplossingen voor een dringende huisvestingsopgave. Het Rijk kan ons ondersteunen door expertise, verbindende kracht, en door ruimte te bieden voor maatwerkoplossingen en kennistransfer van en naar andere regio's.

(8.969 tekens)

2 ■ Doel en ambitie

De Waddeneilanden hebben als ambitie om in 2030 nog steeds een levendige gemeenschap te zijn, waarin wonen, werken, onderwijs en zorg ook voor toekomstige generaties op de eilanden mogelijk en bereikbaar blijven. Om dit te bereiken zetten we in op een aanpak langs vier programmalijnen.

Onze doelen:

- Voldoende (tijdelijke) (personeels)woningen: door hergebruik en herbestemming van bestaande bouw, inzetten op flexibele en circulaire (tijdelijke) huisvesting, faciliteren wij een breed pallet aan woonvormen voor (tijdelijk) personeel. Zo maken we ruimte vrij in de bestaande woningvoorraad. Wij willen ervoor zorgen dat er voldoende betaalbare woningen beschikbaar zijn voor alle bewoners van de eilanden. Passende huisvesting is een belangrijke factor voor de aantrekkelijkheid van de regio.
- Zorgvoorzieningen op peil, bereikbaar en betaalbaar houden. Dit willen wij realiseren door te werken aan passende zorgmodellen die innovatief en efficiënt zijn, om op die manier het zorgniveau op de eilanden te garanderen. Naast levensloopbestendige woningen wordt gewerkt aan clustering van het aanbod en het faciliteren van procesinnovaties.
- Het eilander onderwijsaanbod moet kwalitatief hoogwaardig zijn en jongeren perspectief en kansen bieden om zich optimaal te ontwikkelen. Om dit te bereiken zetten wij in op meer samenwerking, het beter op elkaar aansluiten van opleidingen (0-23 jaar) en het betrekken van het bedrijfsleven. Ons voortgezet onderwijs wordt nog dichter aangesloten aan de behoefte die er op de eilander arbeidsmarkt is. Dit helpt jongeren om een opleiding met toekomstperspectief te kunnen volgen en versterkt de economie. Praktijkgericht onderzoek naar relevante thema's wordt o.a. door de Waddencampus(sen) vormgegeven. Hierdoor ondersteunen wij de brede welvaart en leveren wij een bijdrage aan een verbreding van de economie.
- Op het gebied van mobiliteit streven wij ernaar om het vervoer te verduurzamen, op diverse plekken minder en groenere verkeersbewegingen te faciliteren en zoveel mogelijk over te stappen naar alternatieve vormen van mobiliteit. Dit houdt in dat we bestaande (goederen- / bagage-)vervoersstromen zo goed mogelijk bundelen en innovatieve oplossingen bedenken. We willen de uitstoot van broeikasgassen verminderen onder meer door elektrisch vervoer te faciliteren. De intentie is zero-emissie.
- We gaan onze economische basis verbreden en de afhankelijkheid van de recreatie en toerismesector verlagen. Verduurzaming staat daarbij centraal. We zetten in op een circulaire economie waarbij afvalstromen zo veel mogelijk worden gebruikt als grondstof. Tevens willen wij het gebruik van plastic terugbrengen en samen met toeristische bedrijven op het eiland circulaire concepten ontwikkelen.
- De doelen zijn met elkaar verbonden, de oplossingen die wij nastreven versterken elkaar en spelen op elkaar in. Door voor passende huisvesting te zorgen verhogen wij de leefbaarheid (en brede welvaart), waardoor we een bijdrage leveren om het tekort op de arbeidsmarkt aan te gaan. Onze inspanningen op het gebied van circulariteit en het praktijkgerichte onderzoek faciliteren de overgang naar een bredere economische basis. Deze verbreding wederom is belangrijk voor een goede balans tussen economie, ecologie

en leefbaarheid in het gebied. Meer samenwerking en afstemming in het onderwijs moet de kwaliteit verhogen en voorzieningen behouden – dat geldt ook voor de zorg.

Onze aanpak en innovatieve oplossingen op het gebied van huisvesting, zorg, onderwijs, mobiliteit en circulaire economie moeten voorbeelden worden voor de regio en het land. We willen onze unieke positie als eilanden gebruiken om concepten uit te werken en te testen die elders in het land toegepast en uitgerold kunnen worden (etalagefunctie). Hierdoor zorgen wij niet alleen voor meer leefbaarheid, aandacht voor het milieu en een impuls voor de economie. We zorgen tevens voor een structurele ontwikkeling op de Waddeneilanden die onze maatschappij alle instrumenten in handen geeft om toekomstbestendig en vitaal te blijven.

Onze ambitie hebben wij vertaald naar streefwaarden die wij in 2030 bereikt willen hebben. Door onze inspanningen geven wij een impuls en komt er een vliegwiel op gang, maar er zijn ook andere factoren die de eindresultaten beïnvloeden. Onderstaande indicatoren gelden voor het hele pakket aan beoogde maatregelen en zullen per eiland een specifieke invullen krijgen.

Waarde	Streefwaarde 2030 tov 2018 (indicatief)
BRP	Stijging conform de trend
Diversiteit banen	Meer spreiding in aantal banen per sector
Structurele werkgelegenheid	Er zijn 10% meer vaste banen en gemiddelde looptijd van contracten is toegenomen
Besteedbaar inkomen	Besteedbaar inkomen ontwikkelt zich conform NL- niveau (blijft nu achter)
Opleidingsniveau	Vershil aandeel bevolking met hoger opleidingsniveau tussen regio en provincie is gehalveerd
Arbeidsparticipatie	(netto) arbeidsparticipatie blijft constant
Stikstofdepositie	Reductie van de stikstofdepositie met 50%
CO₂-emissies	Reductie CO ₂ -emissies naar 0%
Gemiddelde uitgave per toerist	Gemiddelde uitgave per toerist is gestegen conform de landelijke trend
Toeristisch seizoen	Toeristisch seizoen is verlengd, in voor- en naseizoen zijn boekingen gestegen met 15%
Woningmarkt in balans	Wachttijd voor (sociale) huurwoningen is gehalveerd
VO-leerlingen op het eiland	Het aantal VO-leerlingen op het eiland is minimaal constant (tegen de trend in).
Inkomende pendel mbo/hbo studenten van de wal	Pendel is positief (meer studenten naar de eilanden dan naar de wal) voor MBO, HBO
Aantal opleidingen in de sectoren toerisme/hospitality, techniek, maritiem, zorg, duurzame energie	Aantal opleidingen in de sectoren is toegenomen (+ 5)
Minder en groenere vervoersbewegingen	Het aantal verkeersbewegingen is met 10% afgenomen. Het aandeel elektrische auto's op de eilanden is toegenomen naar 25%.
Minder transport van en naar de eilanden	De omvang van het goederentransport (m3) van en naar de eilanden is afgenomen met 25%
Drinkwaterverbruik	Geen verdere toename in het drinkwaterverbruik
Economische diversiteit	Het aandeel bedrijfsvestigingen buiten de sector toerisme t.o.v. de hele economie is gestegen
Bereikbaarheid zorgvoorzieningen	De gemiddelde bereikbaarheid van zorgvoorzieningen is constant gebleven

(6.246 tekens)

3 ■ Voorgestelde aanpak

We realiseren onze doelen door op te schalen waarin we goed zijn als regio, door kennis met elkaar te delen en door efficiënt samen te werken en door innovaties te versnellen.

We doen dit langs vijf programmalijnen met 11 projecten die evenwichtig inzetten op huisvesting, zorg, onderwijs, mobiliteit, circulaire economie en samenwerking..

1. Wonen

a. *Flexibele en circulaire personeelswoningen*

Resultaten in 2022: kwalitatief onderzoek, geïdentificeerde geschikte locaties voor flexibele personeelswoningen en 100 gerealiseerde woningen. In 2023 zijn in totaal 250 flexibele woningen gebouwd. Hiervoor worden bestaande gebouwen getransformeerd, krijgt vrijkomend vastgoed een nieuwe bestemming en worden er inbreidingslocaties ontwikkeld. Ook zetten we meer in op handhaving van illegale bewoning. De maatregelen verlagen tot 2030 de druk op de woningmarkt, zodat eilanders passende huisvesting kunnen vinden.

Aansluiting Rijksbeleid: Stimuleringsaanpak Flexwonen, Actieplan Bevolkingsdaling

b. *Wonen en zorg (zorgbuurten)*

Het doel is om 5 zorgbuurten op de Waddeneilanden te realiseren. Voor Ameland en Vlieland worden innovatieve zorginfrastructuren gerealiseerd. Vervolgens delen wij deze ervaringen met de andere eilanden om vergelijkbare projecten te faciliteren. Resultaten in 2022: geschikte locaties voor zorgwoningen, mogelijkheden van schaalvoordelen en efficiency in beeld en uitvoering van maatregelen (bv. gezamenlijke verhuur van woningen in de zorgbuurten). Verwacht wordt dat de realisatie van de projecten in 2024 begint en in 2026 afgerond is. De maatregelen dragen bij aan voldoende passende en betaalbare woningen in 2030 voor bewoners met een zorgbehoefte.

Aansluiting Rijksbeleid: Pact voor de ouderenzorg, Zorg- en verblijfsvormen kwetsbare ouderen

2. Zorg en onderwijs

a. *Leren en ontwikkelen op de Wadden*

Resultaten in 2022: realisatie van leerontwikkelcentra op Schiermonnikoog, Terschelling en Texel, een gedeeld curriculum met kansen voor (door-)ontwikkeling van het onderwijs en integrale kindvoorzieningen op 2 eilanden. Na de evaluatie is een uitrol op de andere eilanden mogelijk. 15 basisscholen gaan zowel inhoudelijk als fysiek samenwerkingsverbanden aan met omliggende kindvoorzieningen om een kwaliteitsimpuls te creëren. Met deze maatregelen worden er in 2030 doorlopende leerlijnen van 0 t/m 23 aangeboden en zijn er verbanden tussen onderwijs en kindvoorzieningen.

Aansluiting Rijksbeleid: Ruimte in de regio, Leven lang ontwikkelen, Regionaal Investeringsfonds mbo, Techniepact

b. Campussen mbo hbo

Resultaten in 2022 zijn: Doorontwikkeling van de samenwerking Hogeschool NHL-Stenden/VMBO-Terschelling, Texel Academy en Ameland Academy en uitbreiding naar horeca academies op Vlieland en Schiermonnikoog met in totaal plek voor 120 studenten. Tevens worden er voor de sectoren techniek, zorg en toerisme onderzoeks- en opleidingsconcepten (door-)ontwikkeld. De Waddencampus werkt samen met stichting TexLabs en Lab Vlieland om regionale ondernemers en startups te ondersteunen en dekkend te worden voor alle vijf eilanden. Datzelfde geldt voor NHL/Stenden en het VMBO op Terschelling. Hiervoor worden in totaal 100 stagiairs/studenten ingezet. Tevens zal er in 2022 een maritieme mbo-opleiding komen, wordt er voor hbo-opleidingen toerisme structurele samenwerking gezocht met drie eilanden en zal er worden geïnvesteerd in dwarsverbanden tussen mbo, hbo en wo. In de sectoren techniek, zorg en toerisme worden vanaf 2020 50 om-, her-, en bijscholingstrajecten gefaciliteerd (leven lang leren). Dit wordt na 2022 uitgebreid naar 75 trajecten per jaar. In 2030 sluit de arbeidsmarkt aan op de regionale behoefte en is er voldoende aanwas van nieuwe medewerkers.

Aansluiting Rijksbeleid: Ruimte in de regio, Leven lang ontwikkelen, Regionaal Investeringsfonds mbo, Techniepact

c. Zorg op peil

De ambitie is om het zorgmodel voor de Waddeneilanden toekomstbestendig te maken. Resultaten in 2022 zijn 5 innovatieve pilots voor zorgaanbieders (bijv. gezamenlijke inkoop van zorg of delen van praktijkruimtes). Hiervoor worden er intentieverklaringen opgesteld tussen gemeenten, zorgaanbieders en zorgspecialisten. Een van deze pilots wordt gerealiseerd op Vlieland. Er wordt continu bewaakt hoe de zorgvraag en de kosten zich ontwikkelen door de pilots. Deze constructies worden uitgerold op andere eilanden.

Aansluiting Rijksbeleid: Aanpak uitkomstgerichte zorg

3. Slimme mobiliteit

a. Mobility as a Service (MaaS)

Het doel is om verkeersbewegingen op de eilanden te verminderen, transport- van personenvervoer te scheiden en het verkeer te verduurzamen. Hiervoor realiseren wij 5 innovatieve pilots voor mobiliteit (bijv. hubsysteem voor goederenvervoer, autonoom rijdende bezorgauto's, innovatief bagagevervoer, scheiden vracht- en personenvervoer). De pilots worden geëvalueerd en er wordt gekeken naar een uitrol op de andere eilanden (en in NL). De inzet wordt strategisch aangehaakt bij het Programma Rijke Waddenzee. Voor het zoeken naar passende pilots voor de eilanden vindt er regelmatig overleg plaats, waarbij ook aandacht wordt besteed aan de digitale bereikbaarheid als een randvoorwaarde voor MaaS. Hierbij zijn bedrijfsleven en onderwijs aangehaakt (onderzoek, uitvoering en evaluatie).

Aansluiting Rijksbeleid: Programma Rijke Waddenzee, Klimaatakkoord

b. Duurzaam vervoer

Om het gebruik van elektrische auto's te stimuleren worden er op logische plekken en nabij de havens 75 elektrische oplaadpunten gerealiseerd. Ook zullen er 5 pilots worden gelanceerd om het autogebruik op de eilanden te verminderen. Mogelijke pilots zijn: het inrichten van een testcase bagagevervoer, het voeren van een restrictiever parkeerbeleid of het inrichten van een flexpool (elektrische deelauto's) aan de wal. De pilots worden geëvalueerd en er wordt gekeken naar een mogelijke uitrol naar de andere eilanden (en in NL). Resultaten in 2022 zijn: het plaatsen van gemiddeld 15 oplaadpunten per eiland, businessplannen voor 5 innovatieve pilots en begin van de testfase. De pilots worden tot 2025 uitgevoerd en geëvalueerd. De Waddeneilanden willen tot 2030 duurzaam, zero-emissie vervoer realiseren.

Aansluiting Rijksbeleid: Brandstofvisie

4. Circulaire economie

a. Eiland circulair

Resultaten in 2022: het verhogen van het hergebruik van afval met 25% (bijv. door duurzaam materiaal fietspaden), hergebruik van reststromen en het toepassen van innovatieve oplossingen op 5 locaties. Tevens worden 100 bedrijven ondersteund in kennis, kunde en middelen om hun bedrijf circulair te maken (10% van de horeca/recreatie ondernemingen). We starten met een pilot tot het scheiden van bedrijfsafval (=landelijke primeur). Daarnaast nemen 50 bedrijven deel aan de pilot plasticvrije Waddeneilanden en wordt ingezet op 50% minder plastic. Ook worden er deals gesloten met partners die vanaf 2022 2 groene energie installaties (bijv. biomassa of pyrolyse) willen realiseren. De maatregelen zijn een aanzet om te zorgen dat de Wadden in 2030 energieneutraal en waar mogelijk zelfvoorzienend zijn, en waar plasticafval is teruggebracht naar nul (circulaire economie).

Aansluiting Rijksbeleid: Nederland circulair in 2050, SUP-richtlijn, Rijksbrede programma circulaire economie, Klimaatakkoord, Habitatrictlijn (Natura2000)

b. Monitor zelfvoorzienend

Om de voortgang op de weg naar duurzame eilanden met circulaire economieën te bewaken wordt er een monitor ontwikkeld. In het begin (tot 2022) zal de monitor het vervoer van afvalstromen van en naar de eilanden bijhouden. Na deze opstartfase kan de monitor worden uitgebreid naar andere grondstoffen en uiteindelijk dienen als monitor voor circulariteit. De unieke ligging van de Waddeneilanden biedt een optimale omgeving om de monitor in te richten en te evalueren.

Aansluiting Rijksbeleid: Nederland circulair in 2050, SUP-richtlijn

c. Duurzaam (drink)water

Op de eilanden is sprake van een complex maar kwetsbaar hydrologisch systeem. T/m 2022 worden per eiland integrale waterplannen opgesteld die dit systeem in kaart brengen en optimalisatiekansen aantonen (bijv. waterbuffering). Hierbij gaat het bijvoorbeeld om reiniging en hergebruik van afvalwater en een efficiënter gebruik van hemelwater. Daarnaast worden er 5 campagnes gelanceerd om meer bewustzijn te creëren rond zuinig gebruik van drinkwater. Ook

worden er in totaal 100 woningen en/of verblijfsaccommodaties van innovatieve en waterbesparende toepassingen voorzien. Uiteindelijk moeten deze maatregelen leiden tot minimaal stabilisatie van het (drink-)waterverbruik op de Waddeneilanden.

Aansluiting Rijksbeleid: Beleidsnota Drinkwater, Beleidsakkoord Water, Visie Landbouw, Natuur en Voedsel

5. Waddensamenwerking

a. Governance

De regiodeal zal een impuls worden voor intensievere samenwerking. We richten de governance zodanig in, dat onze slagvaardigheid wordt vergoot. De uitvoering van de regiodeal wordt gecoördineerd binnen GR/Samenwerkingsverband. We realiseren een programma met een monitorings- en verantwoordingsstructuur. Deze wordt toegelicht bij vraag 'Governance'.

Aansluiting Rijksbeleid: Agenda voor het Waddengebied (vh Gebiedsagenda 2050), Samenwerkingsverband De Waddeneilanden, het Waddenconvenant, Waddenagenda

Integrale aanpak: alle radertjes laten draaien

Voor alle thema's zijn er uitgewerkte businesscases. De integraliteit van dit programma blijkt uit het feit dat de projecten en maatregelen over en weer op elkaar ingrijpen. Zo zijn inwoners nodig om de leefbaarheid en brede welvaart te waarborgen. Maar inwoners hebben goede voorzieningen (zorg, onderwijs, huisvesting) nodig om zich te kunnen en willen vestigen. Kortom, de winst zit vooral in de integrale aanpak om resultaten en maatschappelijke effecten te behalen.

(9.678 tekens)

4 ■ Doelgroep

De Regiodeal is gericht op een structuurversterking die impact heeft op de brede welvaart in de hele regio en de hele bevolking in de regio. De Regiodeal streeft naar een verbetering voor het bedrijfsleven, het onderwijs en de bewoners.

Per programmalijspecificeren we de beoogde doelgroepen en lichten we hun betrokkenheid toe.

Het regionale bedrijfsleven, regionaal onderwijs, regionale bewoners merken het verschil van de Regiodeal. Een groep van 32 partners uit de 3 O's (overheid, ondernemers en onderwijs) wil ondersteunen aan de realisatie van de maatregelen.

Programmalijs 1: Huisvesting en circulaire woningbouw

Regionaal bedrijfsleven: door flexibele woonruimte voor werknemers te faciliteren wordt voorkomen dat (potentiële) werknemers de eilanden verlaten.

Regionaal onderwijs: voor de leerlingen die studeren aan de campussen van Terschelling, Texel en de Ameland Academy wordt huisvesting gefaciliteerd tijdens hun opleiding.

Bewoners: door de maatregelen wordt de druk op de woningmarkt verlicht en kunnen bewoners een passende huur- of koopwoning vinden, binnen een acceptabele wachttijd. Door de woon-zorg-combinaties worden betaalbare oplossingen geboden aan bewoners van de eilanden. Dit heeft een positief effect op de (toekomstige) leefbaarheid op de Wadden.

De beoogde maatregelen onder deze programmalijs zijn besproken met onderwijs en bedrijfsleven en kunnen rekenen op een positieve insteek om bij te dragen aan de realisatie van de maatregelen. Het gaat om: Lab Vlieland, Waddencampus, Hogeschool NHL Stenden, Woontij, WoonFriesland, Gemeentelijk Woningbedrijf Ameland, Vliehouse (inclusief Ministerie van Defensie), TexLabs, Texel Mookbaaij Faciliteit, Kwadrant Groep / Friese Land, Wetterskip Fryslân, Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier en OMRIN.

Programmalijs 2: Zorg en onderwijs

Regionaal bedrijfsleven: bedrijven in met name de sectoren hospitality, maritiem, zorg, techniek en duurzaamheid/circulaire economie zullen goed geschoold personeel krijgen vanuit de regionale onderwijsinstellingen. De opleidingen worden beter afgestemd op de vraag vanuit het bedrijfsleven.

Regionaal onderwijs: d.m.v. doorlopende leerlijnen van 0 t/m 23, een gedeeld curriculum en een slimme combinatie van kindfuncties wordt er gewerkt aan toekomstgericht en kwalitatief hoogstaand onderwijs. Het onderwijs ervaart een kwaliteitssprong. Indirect wordt de leefbaarheid verhoogd waardoor mogelijk meer inwoners voor de eilanden behouden blijven. Dit heeft na verwachting een positief effect op het aantal leerlingen.

Bewoners: door de afstemming tussen onderwijs en bedrijfsleven wordt de kans groter dat bewoners met hun opleiding aan de slag kunnen in de eigen regio. De eilanden worden en blijven een aantrekkelijke vestigingsgemeente voor jonge gezinnen en studenten. Tevens profiteren bewoners van de investeringen in de zorg waardoor de kwaliteit en prijs op peil blijven. De eilanden fungeren als living labs voor nieuwe ontwikkelingen en innovaties.

De beoogde maatregelen onder deze programmalijn zijn besproken met onderwijs en bedrijfsleven en kunnen rekenen op een positieve insteek om bij te dragen aan de realisatie van de maatregelen. Het gaat om: 20 basisscholen, 2 middelbare scholen, Texel Academy, Ameland Academy, Waddencampus, TexLabs, Lab Vlieland, MIWB, NHL Stenden, ROC Kop van Noord-Holland, ROC Friese Poort, ROC Friesland College, WU, TU Delft, en UT.

Programmalijn 3: Slimme mobiliteit

Regionaal bedrijfsleven: de ontwikkeling van o.a. elektrisch vervoer leidt tot een verduurzaming van het bedrijfsleven op de Wadden. Zij ontwikkelen en profiteren van innovatieve oplossingen op het gebied van mobiliteit. Voor Mobility as a Service worden nieuwe verdienmodellen ontwikkeld.

Bewoners: het ontwikkelen van duurzame en betrouwbare bereikbaarheid en functioneel en toekomstbestendig vervoer biedt voordelen voor bewoners (minder overlast, behoud bereikbaarheid / mobiliteit).

De beoogde maatregelen onder deze programmalijn zijn besproken met maatschappelijke partners en bedrijfsleven en kunnen rekenen op een positieve insteek om bij te dragen aan de realisatie van de maatregelen. Het gaat om: Rijkswaterstaat, Gebiedsbeheerders, Rederijen, Urgenda, Coalitie Wadden Natuurlijk (CWN), Kennisinstellingen, Frisian Motors, Greenflux en Staatsbosbeheer.

Programmalijn 4: Circulaire economie

Regionaal bedrijfsleven: bedrijven die circulair opereren en verduurzaming als verdienmodel hebben, profiteren van flinke investeringen (unique selling point, etalagefunctie). De eilanden komen in een etalage te liggen. Bedrijven worden ondersteund in kennis, kunde en middelen om op de langere termijn circulair en winstgevend te zijn. Dit biedt naast het duurzaamheidsaspect dus ook economische kansen voor de Wadden. Een pilot scheiding bedrijfsafval zal worden gestart.

Regionaal onderwijs: de Waddencampus, TexLabs en Lab Vlieland doen praktisch onderzoek naar mogelijkheden en verdienmodellen en jagen daarmee een circulaire economie en duurzaam toerisme aan. Voor de onderzoekspartijen (CBS, PBL, RIVM) bieden de Waddeneilanden een ideale testlocatie om de monitor circulaire economie uit te werken en te verfijnen.

Bewoners: een duurzame drinkwatervoorziening en bewustwording dragen bij aan de oplossing voor de waterproblematiek. Dit voorkomt ecologische en economische schade (o.a. verzilting) aan de Wadden en zorgt ervoor dat bewoners kunnen (blijven) genieten van de Waddenzee en de natuur.

De beoogde maatregelen onder deze programmalijn zijn besproken met onderwijs en bedrijfsleven en kunnen rekenen op een positieve insteek om bij te dragen aan de realisatie van de maatregelen. Het gaat om: Vitens, onderzoeksinstituten zoals CEW, Wateralliance, Duurzaam Ameland, Gasunie, Entrance/Hanzehogeschool/Van Hal Larestein, Vereniging circulair Friesland, OMRIN, PBL, RIVM en het CBS.

(5.827 tekens)

5 ■ Inzet

Het samenwerkingsverband De Waddeneilanden biedt een stevige basis voor de begeleiding van de Regiodeal. De Regiodeal is de verantwoordelijkheid van onderwijs, ondernemers en overheid. Daarom zetten de drie O's zich gezamenlijk in voor het voorgestelde programma. Vertegenwoordigers uit het bedrijfsleven en het onderwijs krijgen een rol in de (governance)structuren.

Zoals in de evaluatie van het convenant samenwerking Waddeneilanden (2019) wordt aangegeven, biedt het gezamenlijk optrekken voor de Waddeneilanden (met provincie en Rijk) veel potentie. In lijn met de aanbevelingen beogen wij door middel van de Regiodeal meer focus te brengen aan deze samenwerking en onze inzet en daardoor te komen tot een hogere leefbaarheid en brede welvaart voor onze inwoners.

De programmapartners inzetten voor de sturing van de uitvoering, het aanjagen van nieuwe initiatieven, trekken van projecten, delen van kennis en kunde en experimenteerruimte. De GR heeft hierin een spilfunctie (zie governance):

- De sturing van de uitvoering van de Regiodeal: er is continu zicht op de voortgang van de uitvoering en daar waar nodig worden maatregelen genomen om de doelen van de projecten alsnog te halen.
- Het aanjagen van nieuwe initiatieven in de gedefinieerde stuwende sectoren en het verder brengen ervan: als er nieuwe ideeën ontstaan die bijdragen aan het uiteindelijke doel worden deze in samenhang met het bestaande programma verder gebracht.
- Het trekken van de projecten: elk project zal een trekkende/sturende partij kennen die verantwoordelijk is om een vitale uitvoeringscoalitie om zich heen te verzamelen. De programmapartners zullen van een deel van de projecten deze trekker zijn, deels zal dit een projectpartner zijn.
- Het delen van kennis en kunde: de programmapartners uit de 3 O's delen wat zij weten over wat er in de regio gebeurt en houden elkaar op de hoogte van de ontwikkelingen in hun netwerk. Op het project- en uitvoeringsniveau wordt kennis en kunde gedeeld over innovatie(ve toepassingen), lesmethoden, subsidiemogelijkheden. Partijen zitten dicht bij elkaar en delen faciliteiten.
- Het creëren van experimenteerruimte: gemeenten en provincies bieden waar nodig ruimte in hun regelgeving om bedrijven en onderwijs te laten experimenteren en te leren.

De regio vraagt inzet van het Rijk in experimenteerruimte, delen van kennis en kunde en het leggen van verbindingen:

- Het creëren van experimenteerruimte: voor een aantal projecten is het nodig om meer regelruimte te krijgen dan wet- en regelgeving nu toelaat. Te denken valt aan nieuwe zorgmodellen of –processen, of op het gebied van huisvesting. We vragen het Rijk met ons mee te denken voor welke projecten dit geldt en waar nodig deze extra ruimte te creëren.

Ook voor autonoom vervoer zouden wij graag in een relatief veilige omgeving experimenteerruimte benutten.

- Delen van kennis en kunde: naast kennis over regelgeving vragen we het Rijk zijn kennis te delen over landelijke en Europese subsidiemogelijkheden. Ook de kennis en contacten over vergelijkbare innovatieve projecten in andere regio's benutten wij graag om onze eigen projecten verder te brengen.
- Het leggen van verbindingen: waar projecten op het snijvlak van meerdere beleidsterreinen plaatsvinden, vragen wij het Rijk om deze verbindingen tussen ministeries te leggen. Daarnaast vragen we het Rijk om een platform te bieden aan de projecten die wij in de regio ontwikkelen, zodat andere regio's in Nederland en daarbuiten kunnen leren van onze innovaties.

(3.514 tekens)

6 ■ Financiering

Financiering met breed draagvlak bij en deelname van 3 O's

De verdeling van de geraamde investeringen over de partijen en de projecten is als volgt:

Wonen		
1-A	Flexibele en circulaire personeelswoningen	€ 2.400.000
1-B	Wonen en zorg (zorgbuurten)	€ 5.000.000
Zorg en onderwijs		
2-A	Leren en ontwikkelen op de Wadden	€ 3.550.000
2-B	Campussen mbo hbo	€ 1.520.000
2-C	Zorg op peil	€ 500.000
Slimme mobiliteit		
3-A	Mobility as a Service	€ 6.050.000
3-B	Duurzaam vervoer	€ 5.800.000
Circulaire economie		
4-A	Eiland circulair	€ 5.150.000
4-B	Monitor circulair	€ 500.000
4-C	Duurzaam (drink)water	€ 2.800.000
Waddensamenwerking		
5-A	Governance	€ 2.750.000

Totale investering	Regio envelop	Provincies	Gemeenten	EU en Rijk*	Ondernemers*	Onderwijs*
€ 36.000.000	€ 14.000.000	€ 7.000.000	€ 7.000.000	€ 1.460.000	€ 4.752.500	€ 1.787.500
	38,9%	19,4%	19,4%	4,1%	13,2%	5%

*Toelichting: De meeste projecten worden door de triple helix partners (overheid, ondernemers, onderwijs) gezamenlijk uitgevoerd. Aan de inzet is in de meeste gevallen een financiële bijdrage gekoppeld. Deze bedragen vormen samen met het onderdeel 'overheid' (provincies, gemeenten, Regio envelop) het totale investeringsprogramma. De bijdrage van ondernemers bestaat bijvoorbeeld uit ontwikkelings- en exploitatiekosten.

De doelmatigheid van de middelen is als volgt per programmalijn:

Doelmatigheid wonen: we maken gezamenlijk meer massa en leren van elkaar

De druk op onze woningmarkt neemt steeds verder toe. Als individuele gemeente is het probleem moeilijk op te lossen. Daarbij speelt ook dat alle vijf de Waddeneilanden met dezelfde problematiek te maken hebben. Door onze belangen op elkaar af te stemmen en gezamenlijk op te trekken maken we meer massa en kunnen we meer realiseren. We beginnen met een gedegen onderzoek naar de daadwerkelijke behoefte, naar hotspots (van tekorten) en naar mogelijke locaties voor realisatie van nieuwbouw, flexbouw of hergebruik / transformatie. De ontwikkeling en de bouw van circulaire personeelswoningen wordt door de schaalgrootte goedkoper, de inzetbaarheid wordt verhoogd en de ervaringen kunnen direct met elkaar worden gedeeld.

Doelmatigheid zorg en onderwijs: we zorgen voor slimme verbindingen en houden de kwaliteit op peil

Om alle eilanders kwalitatief onderwijs te kunnen bieden en de kansen om zich te ontwikkelen, is samenwerking in het onderwijs noodzakelijk. Het is niet realistisch om op alle eilanden alle opleidingen op alle niveaus aan te bieden, maar door een gezamenlijke curriculum te ontwikkelen, faciliteiten te delen en per eiland te focussen kan er een breed aanbod van hoge kwaliteit worden aangeboden. Meer samenhang door middel van doorlopende leerlijnen en leer- en ontwikkelcentra maken het onderwijs aantrekkelijk voor jonge eilanders en mogelijk zelfs leerlingen van de wal. Passend onderwijs is een fenomeen dat op de eilanden om bijzondere aandacht vraagt.

Op het gebied van zorg willen wij gezamenlijk optrekken om voor alle inwoners kernvoorzieningen in stand te houden. Innovatieve oplossingen worden, in nauwe afstemming met andere businesscases zoals uit programmalijn 1, op verschillende plekken getest en geëvalueerd. Vervolgens worden succesvolle modellen op alle eilanden uitgerold waardoor de zorg op peil wordt gehouden.

Doelmatigheid slimme mobiliteit: we testen in verschillende situaties en rollen uit wat werkt

De eilanden willen zo veel mogelijk groene en slimme mobiliteit. Om dit te bereiken zijn een aantal maatregelen denkbaar, het ontbreekt echter nog aan onderlinge afstemming, inzicht in haalbaarheid en kansrijkheid. Door 5 innovatieve pilots uit te voeren op het gebied van Mobility as a Service kunnen maatregelen worden gevonden die het beste passen bij de unieke situatie van de Waddeneilanden. Daarnaast zetten wij in op technologische oplossingen voor het bevorderen van duurzaam vervoer: de installatie van 75 oplaadpalen voor elektrisch vervoer faciliteert de transitie. De aanpak wordt gecoördineerd vanuit een taskforce slimme mobiliteit die de voortgang bewaakt en keuzes maakt.

Doelmatigheid circulaire economie: we gebruiken onze unieke positie om koploper te worden

De Waddeneilanden liggen aan het UNESCO-werelderfgoedgebied Waddenzee, maar hebben tegelijkertijd een sterke toeristische en recreatieve economische sector. Deze twee aspecten (ecologie en economie) bij elkaar te brengen vraagt om een bijzondere inzet. Door de unieke

ligging als eilanden lenen de Wadden zich bij uitstek om de transitie naar een circulaire economie aan te jagen. Een monitor kan precies bijhouden welke afval-, grondstof- of goederenstromen van en naar de eilanden gaan. Het inzetten op een reductie van plastic en hergebruik van afval kan op die manier direct worden gemonitord. Lessen die hieruit worden getrokken, hebben niet alleen invloed op de regio, maar op het hele land.

Doelmatigheid Waddensamenwerking: we gebruiken het momentum om de samenwerking te verstevigen

Uit de evaluatie van het convenat in 2019 blijkt dat er inhoudelijk en structureel meer focus en versteviging gewenst is om het doel te realiseren een onomkeerbare, niet-vrijblijvende en doelgerichte samenwerking te realiseren. Deze extra impuls wordt door de Regiodeal vormgegeven. De gezamenlijke uit- en bewerking van thema's, het van elkaar leren waar nodig en het gezamenlijk optrekken waar mogelijk levert een structurele bijdrage aan de samenwerking van de Waddeneilanden en een aanscherping van gedeelde doelen en bestuurlijke ambities.

(5.504 tekens)

7 ■ Structureel karakter

De inzet in de regio en uitvoering van projecten is structureel geborgd met een programmaorganisatie die ondergebracht wordt in het samenwerkingsverband De Waddeneilanden en die in stand blijft na 2022.

We richten binnen de GR een programmaorganisatie op die belast wordt met de uitvoering van het voorgestelde programma. Ook na 2022 houdt deze organisatie een coördinerende functie, en dan voor de volgende fase van het programma: de meeste projecten worden dan opgeschaald of uitgerold. De organisatie houdt zicht op de voortgang van de uitvoering en er worden waar nodig maatregelen genomen om de projectdoelen te halen.

De financiering is voor de lange termijn geborgd, doordat partijen in de regio mee-investeren, de investeringen zich na verloop van tijd terugverdienen en doordat er per project een houdbare financieringsstructuur wordt opgezet.

Zonder inhoudelijke en financiële bijdrage van het Rijk heeft de regio onvoldoende draagkracht om de projecten in het beoogd tempo op te starten en de massa te maken die nodig is om het maximale rendement te halen. De financiële bijdrage van het Rijk in de regio-envelop levert een plus op de inzet van de Waddeneilanden waardoor het proces versneld wordt en echte impact gerealiseerd kan worden. Na de opstartfase zal de regio zelf de projecten moeten kunnen dragen. Dat gebeurt doordat partijen in de regio mee-investeren (overheden en bedrijfsleven, onderwijs). Doordat er wordt ingezet op sectoren en thema's waarvan het meeste resultaat te verwachten is, en omdat het veelal gaat om diepte-investeringen in innovatieve technieken, gaan we ervan uit dat de projecten een vliegwiel op gang brengen en structureel impact hebben in de brede welvaart. In elk project zal een onderdeel van de uitvoering zijn om een financieringsstructuur op te zetten die de houdbaarheid op de lange termijn borgt.

(1.844 tekens)

8 ■ Governance

Voor de Regiodeal wordt een uitvoeringsorganisatie ingericht die aan de volgende randvoorwaarden voldoet:

De Gemeenschappelijke Regeling is eindverantwoordelijk voor de Regiodeal, stuurt op voortgang, monitort en verantwoordt. De GR is verantwoordelijk voor de procesmatige voortgang, bestuurlijke inbedding en het vasthouden van de koers van de regiodeal. Op regelmatige basis vindt strategisch overleg plaats met de partners uit de triple helix.

Een slagvaardige programma-organisatie onder verantwoordelijkheid van de GR voert het programma uit. Hierbij worden triple helix partijen betrokken. De programmagroep is verantwoordelijk voor de beleidsmatige verantwoording naar de diverse achterbannen, de coördinatie van de projecten en de communicatie.

Per businesscase wordt een trekker aangewezen die als onderdeel van de programma-organisatie zorg draagt voor de uitvoering van de businesscase en deelprojecten daarvan, samen met de maatschappelijke partijen.

Voor de organisatie zal in totaal maximaal 5 fte onderdeel van de deal worden. Dit zijn vertegenwoordigers die per eiland coördineren en aanjagen en daarnaast elk een thema trekken: eilandmakelaars die verbindingen leggen, de uitvoering faciliteren en als 'smeerolie' van de samenwerking functioneren.

Een heldere monitoringsstructuur meet resultaten, uitgaven, impact en samenwerking zodat optimaal resultaat wordt behaald en verantwoording plaatsvindt.

Een monitoringsstructuur wordt opgezet, zodat de voortgang per project, de financiën, de maatschappelijke impact en de bestuurlijke dynamiek wordt bijgehouden en waar nodig bijgestuurd met nieuwe maatregelen/instrumenten.

Monitoring van de uitvoering en de impact van de projecten op de regionale economie vindt plaats langs de programmalijnen en houdt drie verschillende niveaus in: projecten, co-productie en effecten. Het voorstel om de uitvoering van de Regiodeal te monitoren is als volgt:

- Per kwartaal houden de trekkers van de projecten de voortgang bij met een digitaal voortgangsformulier. Zo kan de uitvoeringsorganisatie een stoplichtschema invullen dat direct laat zien welke projecten volgens planning verlopen, waar achterstand is en welke onderdelen afgerond zijn en worden de resultaten in perspectief gezet. Dit levert een snel overzicht op van de belangrijkste output en dwarsverbanden. De regiegroep bewaakt de voortgang van alle projecten tijdens 2 à 4 jaarlijkse bijeenkomsten.
- De regio wil een lerende regio zijn en zal daarom tijdens de uitvoering leren van de effectiviteit van de verschillende instrumenten. De inzet op de verschillende instrumenten kan zich dus door de tijd ontwikkelen, afhankelijk van de ervaren doeltreffendheid.

- Jaarlijks wordt tijdens vergaderingen van de regiegroep over de procesmatige voortgang gesproken. Een vast agendapunt 'co-productie' zorgt ervoor dat de betrokken partijen hun manier van samenwerken regelmatig gezamenlijk evalueren en de voortgang van de businesscases in het afgelopen jaar bespreken. Hierdoor wordt het proces aan de organisatie en de inhoud gekoppeld.
- Twee jaar na het begin van de uitvoering (2022) wordt er bovendien een enquête gehouden onder de trekkers van de maatregelen over de manier van samenwerken. De resultaten hiervan vullen de discussie in de regiegroep (zie hierboven) aan.
- Twee jaar na het begin van de uitvoering (2022) vindt tevens een tussenmeting plaats van de voortgang op het gebied van beoogde effecten. Dit geeft snel en overzichtelijk inzicht in de effecten die de businesscases op de regionale economie en leefbaarheid hebben (gehad).

Na afronding van de Regiodeal vindt de eindevaluatie plaats van de voortgang voor de beoogde effecten. Dit omvat in dashboardvorm de resultaten in perspectief, maatschappelijke impact en een analyse van de co-productie (op basis van interviews, focusgroepen, enquête).

(3.844 tekens)